

SAN'ATDAGI SIMFONIYA: MUSIQA VA TASVIRIY SAN'ATNING CHEKSIZ UYG'UNLIGI

Axmedova Nazokat Erkinovna

Xalqaro Nordik universiteti Psixologiya va maktabgacha ta'lim kafedrası
o'qituvchisi

E-mail: nazokataxmedova1986@gmail.com

ANNOTATSIYA

Maqolada tasviriy san'at va musiqa o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik o'rganiladi. Ushbu ikki san'at turining o'zaro ta'siri kuchli estetik ta'sir yaratadi va inson his-tuyg'ularini ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Tarixan musiqa va tasviriy san'at bir-biriga ta'sir qilgan. Musiqiy ritmlar, ohanglar, his-tuyg'ular tasviriy san'atning rang va shakllarida aks etadi. Maqolada musiqa tasviriy san'at uchun ilhom manbai sifatida qanday qo'llanilishi va bu integratsiyaning amaliy jihatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: *tasviriy san'at, musiqa, estetik ta'sir, hissiyotlar, ilhom, uyg'unlik, idrok, madaniy hayot.*

АННОТАЦИЯ

Статья исследует взаимосвязь между изобразительным искусством и музыкой. Взаимодействие этих двух видов искусства создает мощное эстетическое воздействие и играет важную роль в выражении человеческих эмоций. Исторически, музыка и изобразительное искусство оказывали влияние друг на друга. Музыкальные ритмы, мелодии и эмоции находят отражение в цветах и формах изобразительного искусства. В статье рассматривается, как музыка используется в качестве источника вдохновения для изобразительного искусства и практические аспекты этой интеграции.

Ключевые слова: *изобразительное искусство, музыка, эстетическое воздействие, электромагнитные эмоции, вдохновение, гармония, восприятие, культурная жизнь.*

ABSTRACT

The article explores the interconnection between visual arts and music. The interaction of these two art forms creates a powerful aesthetic impact and plays a significant role in expressing human emotions. Historically, music and visual arts have influenced each other. Musical rhythms, melodies, and emotions are reflected in the colors and shapes of visual art.

Keywords: *fine arts, music, aesthetic impact, electromagnetic emotions, inspiration, harmony, perception, cultural life.*

Tasviriy san'at va musiqa inson his-tuyg'ularini ifodalashning ikki muhim san'at turi bo'lib, ular o'zaro uyg'unlikda ishlatilganda yanada kuchli estetik ta'sir

ko'rsatadi. Musiqa va tasviriy san'atning birlashuvi inson qalbiga va idrokiga chuqurroq kirib borishga yordam beradi. Tarixdan bilamizki yillar davomida san'atning ushbu ikki yo'nalishi bir-biriga ta'sir ko'rsatib kelgan. Musiqaning ritmi, ohanglari va emotsiyalari tasviriy san'atda kompozitsiya, ranglar va shakllar orqali ifodalanadi. Ushbu maqolada musiqaning tasviriy san'atda qanday ilhom manbai bo'lishi va bu integratsiyaning amaliy jihatlari o'rganiladi. Tasviriy san'at va musiqa insoniyat madaniy hayotining muhim jihatlaridan biri bo'lib, ular o'rtasidagi o'zaro ta'sir tarixiy, falsafiy va badiiy jihatdan chuqur tadqiqotlar mavzusi bo'lib kelmoqda.

Al-Farobiy musiqa nazariyasiga oid "Kitob al-Musiqa al-Kabir" (Katta musiqa kitobi)da hamda "Fozil odamlar shahri" asarida musiqa inson ruhiga ta'sir etuvchi qudratli vosita ekanini, Ibn Sino ham musiqa nazariyasi bilan shug'ullangan va uni tibbiyot bilan bog'lagan. U musiqani inson salomatligini saqlash va davolash vositasi sifatida ko'rgan. Ibn Sino o'zining "Kitob ash-Shifo"("Shifo kitobi") asarida musiqaning terapevtik xususiyatlarini Tasviriy san'at va musiqaning uyg'unligi qadim zamonlardan boshlab mavjud. Sharq miniatyuralarida musiqachilar va musiqiy cholg'u asboblarning tasviri madaniy hayotning ajralmas qismi bo'lgan. Masalan, Kamoliddin Behzodning miniatyuralarida musiqiy cholg'u asboblari tasvirlanib, ularning marosimlar va bayramlardagi ahamiyati ko'rsatilgan. G'arb san'atida esa, masalan, Leonardo da Vinchi, Karavadjo, P.P.Rubens, Diego Velaskes, Yan Vermeer, Antuan Vatto, Edvard Mone va Pablo Pikasso kabi rassomlar musiqiy asboblarni insonning emotsional holatini ko'rsatish vositasi sifatida tasvirlashdi.

Mone, Edvard. *"Qari musiqachi"*. 1862.
Milliy san'at galereyasi, Vashington

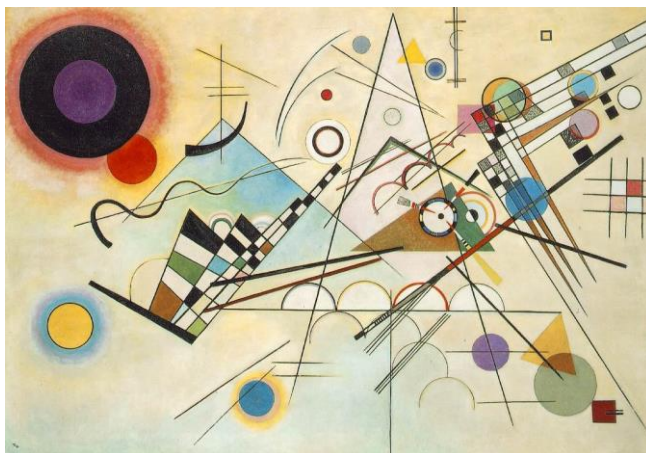

Picasso, P. *"Uch musiqachi"*. 1921.
Zamonaviy san'at muzeyi, Nyu-York

XX asrda Vasiliy Kandinskiy kabi rassomlar musiqani tasviriy san'atning ilhom manbai sifatida ko'rishgan¹. Kandinskiyning "Kompozitsiya" seriyasi musiqiy ritmlar va ohanglarning vizual shakllar orqali ifodasidir. U musiqaning ranglar va shakllarga ta'sirini ilmiy asosda o'rganib, san'atni sintez qilishga uringan.

¹ Kandinskiy V.V. Ступени (Текст художника). — М., 1918.

Musiqaning ritmi va tezligi tasviriy san'atda harakat va dinamizmni aks ettiradi. Tez ritmga ega musiqa dinamik shakllar, keskin chiziqlar va yorqin ranglar orqali ifodalanadi. Sekin va lirik musiqa esa yumshoq chiziqlar va pastel ranglar bilan aks ettiriladi. Misol uchun, jazz musiqasi abstrakt san'atda murakkab naqshlar va rang-baranglikni ilhomlantiradi, klassik musiqa esa barqarorlik va uyg'unlikni aks ettiradi.

Kandinskiy, Vassiliy. "Kompozitsiya VIII". 1923. Guggenheim Muzeyi, New York.

Musiqaning ohanglari tasviriy san'atda hissiyot va kayfiyatni ifodalaydi. Masalan, past ohanglar sovuq va quyuq ranglar bilan bog'lanadi, yuqori ohanglar esa yorqin va iliq ranglar orqali ifodalanadi. Rassomlar musiqaning emotsional ta'siridan foydalanib, tasviriy san'atda ranglar va shakllar uyg'unligini yaratadilar. Musiqiy garmoniya tasviriy san'atda ranglarning uyg'unligini yaratish uchun ilhom manbai bo'ladi. Masalan, bir ohangdagi musiqa bir xil rang palitrasidan foydalanishni ilhomlantiradi, kontrastli ohanglar esa qarama-qarshi ranglarning uyg'unligini yaratadi. Bu yondashuv ko'pincha abstrakt san'atda qo'llaniladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqiy ohanglar va ritmlar insonning vizual idroki bilan chambarchas bog'liq. Masalan, yuqori ohangli musiqa yorqin ranglar va geometrik shakllar bilan bog'lanadi, past ohangli musiqa esa quyuq ranglar va oqimli chiziqlar bilan ifodalanadi. L.R.Zolotareva² o'zining "Badiiy madaniyat tarixini o'rganishda Tasviriy san'at va musiqaning o'zaro aloqasi va o'zaro ta'siri" nomli maqolasida "Tasviriy san'at va musiqa o'rtasidagi bog'liqlik o'ziga xos tarzda namoyon bo'ladi. Musiqa tinglovchida turli tasviriy obrazlarni, hattoki ma'lum bir rasmlarni ham tasavvur qilish imkonini beradi. Xuddi shunday, rasmlar yoki haykallarga qaragan holda, inson ongida turli musiqiy ohanglarni eshitish ehtimoli paydo bo'ladi. Leonardo da Vinchi musiqani rasmning singlisi deb atagan. Bu ikki san'at turi o'zaro yaqin va uzviy bog'langan holda, bir-birini boyitib, rivojlanib kelgan. Darhaqiqat, tasviriy san'at va musiqa she'riyat bilan bo'lgan aloqasi kabi, bir-biri bilan ham uzviy tarzda rivojlangan, har ikki jarayonni:

² <https://rep.ksu.kz/bitstream/handle/data/9122/%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3-2010-3-20-27.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- *Emotsional mazmunning umumiyligi: har ikkisi ham inson qalbining his-tuyg'ular olamini — lirik qiyofasini aks ettiradi.*
- *Falsafiy ma'no: ular tub ma'naviy va dunyoqarashiy mazmunni ifoda etadi.*
- *Mavzuni hal etishdagi murakkablik va ko'pqirralilik: har ikkisi ham chuqur, ko'p qirrali g'oyalarni o'z ichiga oladi.*
- *Ifoda vositalari o'xshashligi: musiqa va tasviriy san'at o'xshash estetik uslub va vizual-emotsional usullarga tayanadi” deb ta'riflaydi.*

Tasviriy san'at va musiqa o'rtasidagi uyg'unlik inson hissiyotlari va idrokiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Musiqa ritm, ohang va garmoniya orqali tasviriy san'atga ilhom beradi, tasviriy san'at esa musiqaning vizual ifodasi sifatida xizmat qiladi. Ushbu uyg'unlik nafaqat san'atning estetik kuchini oshiradi, balki insonning hissiy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tasviriy san'at va musiqaning uyg'unligi san'at ixlosmandlari uchun yangi ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi va ularni chuqurroq estetik tajribaga jalb etadi.

Tasviriy san'at va musiqa o'rtasidagi ushbu bog'liqlikni o'rganish, ularni birlashtirish orqali san'atning yangi yondashuvlarini yaratishga imkon beradi. Bu ikki san'at turining sintezi inson ma'naviy boyligini yanada kengaytiradi va san'atning cheksiz imkoniyatlarini kashf etishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abu nasr Farobiy —Fozil odamlar shaxrill tarjimonlar Abdusodiq Irisov, Mahkam Mahmudov, Urfon Otajon. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016. – 320 b.
2. Xayrullayev M.M Farobiy va uning falsafiy risolalari. Toshkent 1963.
3. Zolotareva, L. R. (2015). Badiiy madaniyat tarixini o'rganishda tasviriy san'at va musiqaning o'zaro aloqasi va o'zaro ta'siri. *Badiiy Madaniyat Tadqiqotlari Jurnal*, 12(3), 45–60.
4. Kandinskiy V.V. Ступени (Текст художника). — М., 1918.
5. Mone, E. (1862). “Qari musiqachi”. Washington, DC: Milliy San'at Galereyasi.
6. Picasso, P. (1921). “Uch musiqachi”. New York: Zamonaviy San'at Muzeyi.
7. Achildiyeva, M., Axmedova, N., Ikromova, F., Haydarova, O., Ibrahimova, G., & Abdurahmonov, A. (2021). TANBUR: ONE OF ANCIENT INSTRUMENTS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(6), 302-308.
8. Akhmedova, N. E. (2023). DEVELOPING ARTISTIC AND AESTHETIC COMPETENCE IN THE EDUCATION OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS IN TRADITIONAL AND FOLK ART. *Science and innovation*, 2(Special Issue 14), 170-173.
9. Akhmedova, N. (2023). EMBROIDERY IN UZBEKISTAN: A RICH HISTORY AND PRACTICAL CRAFTSMANSHIP. *Science and innovation*, 2(C5), 81-84.
10. Mirzahamdorova, K. B., Erkinovna, A. N., & Jumadillaevich, S. R. (2021). Use of Innovative Educational Technologies in Fine ARTS Classes of Higher Education Institutions. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, 2(4), 25-27.
11. Axmedova, N. (2024). БУГУНГИ ЁШ АВЛОДНИ АХЛОҚИЙ, КОГНИТИВ ВА ЭСТЕТИК ТАРБИЯСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КИТОБОТ САЊЪАТИНИНГ ЎРНИ. *Nordic_Press*, 2(0002).

12. Axmedova, N. (2024). Sadriddin Pachchoev-so 'nggi buxorolik miniatyurachi-musavvir. Uning ijodida an'ana va yangi davr mavzusi.: miniatyura, tasviriy san'at, me'moriy manzara, perspektiva. Nordic_Press, 1(0001).
13. Axmedova, N. E., & Nuriddinova, M. M. Q. (2023). BOLALARNI IJODIY QOBILYATINI RIVOJLANTIRISHNING MAQSAD VA VAZIFALARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(3), 755-760.
14. Махмудова, Д. Б., & Курбанова, С. М. (2023). РИТМИКА КАК МЕТОД МУЗЫКАЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ. Scientific Impulse, 1(8), 456-459.